

SPECK GYULA

*Nemzeti Közsolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszék*

Még mindig civilhatalom? A német külpolitika és a visegrádi országok a szerepelmélet tükrében

A hazai és nemzetközi szakirodalom az újraegyesített Németország 1990 utáni külpolitikáját leginkább a civilhatalmi szerepkonceptióval magyarázza, miszerint Németország a nemzetközi kapcsolatok alakítására törekszik, nemzeti érdekeit alárendeli a nemzetközi jognak és a szupranacionális intézményeknek, külpolitikáját multilaterális keretekben folytatja, és a katonai erőt csak legutolsó esetben alkalmazza. Németország civilhatalmi szerepe jól kimutatható a volt közép-európai országokkal folytatott kapcsolataiban: elengedhetetlen szerepet játszott a térség gazdasági felzárkóztatásában, valamint támogatta az Európai Unió és a NATO keleti bővítését, ezáltal aktívan hozzájárult a térség stabilizációjához. Egyes kutatások szerint (különösen Stephen F. Szabo és Hans Kundnani részéről) azonban a 2010-es évekre Németország egy olyan geoökonómiai hatalommá vált, amelynek külpolitikája szelektíven multilaterális és elsődlegesen gazdasági érdekek által vezérelt. E megközelítésben Németország geoökonómiai hatalomként egyrészt figyelmen kívül hagyta a közép-európai országok biztonsági érdekeit, másrészt a térséggel kapcsolatos politikájában a geopolitikai és normatív megfontolások helyébe a német ipari érdekek léptek. Azzal azonban, hogy az orosz-ukrán háború fordulatot eredményezett a német külpolitikában, a politikai diskurzusban felmerült Németország potenciális vezetőhatalmi szerepe is, amelyet akár katonai téren is gyakorolhat. Felmerül a kérdés, hogy milyen szerepkonceptióval jellemezhető jelenleg leginkább a visegrádi országokkal kapcsolatos német külpolitika, vajon nevezhetjük-e még Németországot civilhatalomnak? Az előadás e kérdést kívánja megválaszolni a politikai diskurzus, illetve az Oroszországgal való kapcsolatok és a jogállamisággal kapcsolatos politika, mint esettanulmányok elemzésével. Vizsgálatunk a 2014-től napjainkig terjedő időszakra koncentrál. Hipotézisünk szerint az új felvetések ellenére Németország továbbra is civilhatalomnak mondható, amely megmagyarázza a Lengyelországgal és Magyarországgal való konfliktusos kapcsolatát.